

KERTOmus Henkisen Työn Yhtymän toiminnasta vuonna 1940.

1. Maan taloudellinen asema ja henkisen työn tekijäin olot yleisin piirtein.

Kertomusvuoden alkaessa maamme oli sodassa itäisen naapurimaan kanssa. Sotaa jatkui vuoden aikana vielä puolikolmatta kuukautta ja se päättyi maaliskuun 12 päivänä tehtyyn Suomalle raskaaseen Moskovan rauhaan. Raskaan sodan ja raskaan rauhan vaikutukset eivät tietenkään ole olleet käden käänteessä pois pyyhittävisiä, sitäkin vähemmän kun suurvaltojen välinen sota yhä jatkuu. Vuosi 1940 on siten ollut varsinkin talouselämässä monessa suhteessa poikkeuksellinen, joskin on toisaalta sanottava, että kärsimämme suurten menetysten vaikutus ei vielä ole oloissamme täydellä painolaan tuntunut. Kun valtion on ollut pakko etenkin puolustuksemme vahvistamiseksi suorittaa laajasuuntaisia töitä, ja kun myöskin muuta välttämättöntä jälleenrakennustyötä on maassa suuressa mitassa tehty, on talouselämä useimmilla aloilla pysynyt hyvinkin vireänä ja ansaintimahdollisuudet varsinkin monilla ruumiillisen työn aloilla ovat olleet jopa erittäin hyvät.

Koska kuitenkin valtion on ollut pakko toistaiseksi rahoittaa suuret menonsa huomattavalta osalta luotolla, ei se rahan runsaus, joka oli tunnusomaisista maan talouselämälle kertomusvuoden aikana, suinkaan ollut rikkauten merkki, vaan se kuvasti tietyllä tavalla epätervettä maksuvälineiden lisääntymistä. Epäilemätön asia on, että kansamme on vuoden 1940 aikana suuresti köyhtynyt ja velkaantunut, velkojen maksu vain on siirtynyt myöhäisempään ajankohtaan.

Osittain ovat kyllä suuret menetyksemme nyt jo tuntuneet jokapäiväisessä elämässämme, nimittäin etenkin maatalouttamme kohdanneet menetyksemme, jotka vaikuttavat elintarvikeannoksiimme. Maataloustuotantomme on laskettu sodan johdosta kokonaisuudessaan heikentyneen noin 11 %:lla. Mitä maatalouden eri aloihin tulee, on Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitos laskenut, että Suomi menetti, vuoden 1938 tilastoa perustana pitäen, peltotalastansa 10,6 %, leipäviljasadostaan 10,4 %, perunasadostaan 11,2 %, heinäsadostaan 13,2 %, maidontuotostaan 9 % ja lihanuotostaan 12,3 %. Teollisuuden menetykset eivät olleet pienemmät, sillä niidenkin lasketaan lähentelevän 11 %:ia, jopa puunjalostusteollisuuden kohdalta 15 %:ia. Maamme puumäärän menetys lasketaan n. 11 %:ksi ja metsien lisäkasvun vielä jonkin verran suuremmaksi, eli n. 12 %:ksi.

Maamme ulkomaankauppa supistui kertomusvuonna erittäin paljon. Tuonin arvo oli 5.178,6 milj. mk, kun se vuonna 1939 oli ollut 7.572,6 milj. mk ja vuonna 1938 8.607,3 milj. mk ja viennin arvo 2.980,3 milj. mk, kun kahden edellisen vuoden vastaavat luvut olivat 7.710,3 ja 8.398,0 milj. mk. Varsinkin vienti on siten supistunut aivan romahdusmaisesti, lähes kolmanteen osaan normaalivuosien viennistä. On vielä huomattava, että ulkomaankaupamme laajuus on todellisuudessa supistunut enemmänkin kuin edellä esitetty luvut osoittavat, sillä hinnat ovat pitkin linjaa nousseet, joten saman tavaran arvo merkitään nyt suuremmalla luvulla kuin pari vuotta sitten.

Nämä eri tekijät yhdessä ovat saaneet aikaan talouselämämme pohjan huomattavan heikkenemisen. Alueluovutuksien lasketaan vähentäneen kansanvarallisuuttamme vähintään 15 miljardilla markalla, ts. enemmällä kuin 10 %:lla. Kansantulomme vähennys on ollut suhteellisesti vielä paljon suurempi, johtuen siitä, että maailmantalous ei vielä ole päässyt normaalisille raiteille. Vuonna 1937 laskettiin kansantulomme n. 27 miljardiksi markaksi, seuraavana vuonna n. 25 miljardiksi, mutta sen on arvioitu vuonna 1940 supistuneen n. 17 miljardiksi tai mahdollisesti vieläkin vähäisemmäksi.

Selvää on, että kun niin hyvin varallisuutemme kuin tulomme ovat melkoisesti pienentyneet, siitä on enemmän tai myöhemmin oleva seurauksena yleinen elinkannan aleneminen. Tällä hetkellä se on sikäli tosiasia, että monien tarvikkeiden säännöstely vähentää niiden vaikutusta, mutta muuten ei elinkannan aleneminen vielä ole sanotavasti nähtävissä. Toivottavaa onkin, että tässä suhteessa välttytään romahduslmiöiltä ja voidaan vähitellen mukautua muuttuneisiin olosuhteisiin.

Henkisen työn tekijäin olot eivät ole kertomusvuoden aikana kehittyneet niin epäedullisiksi kuin saattoi olla syytä peljätä. Kun otettiin huomioon ne muuttuneet ja supistuneet mahdollisuudet, joissa talouselämämme joutui toimimaan sekä se, että luovutetuilta alueilta siirtyi maamme nykyisten ra-

2

jojen sisälle suuri joukko henkisen työn tekijöitä, joilla toistaiseksi ei ollut tietoa työpaikasta, saatettiin otaksua varsin laajan henkisen työn tekijäin työttömyyden olevan uhkaamassa. Asiasta toimitettu tiedustelu kuitenkin osoitti, että henkisen työn tekijäin työttömyys on tällä hetkellä pienempi kuin olojen poikkeuksellisuutta silmällä pitäen voitiin olettaa ja joka tapauksessa melkoista pienempi kuin yleismaailmallisen talouspulan aikana vuosina 1930—34.

Työttömien henkisen työn tekijäin luku oli vuoden 1940 tutkimuksen mukaan 1.639. Vuonna 1937, jolloin samanlainen tutkimus toimitettiin, oli työttömiä 1.393. Nousu oli siten 17,7 %. Tätä lukua ei käy pitäminen suurena, kun ottaa huomioon, että siihen sisältyy mm. 516 siirtoväkeen kuuluvaa työtöntä, joista pääosa on menettänyt työpaikkansa sodan ja alueluovutuksen johdosta. Syksyllä 1934, jolloin toimitettiin ensimmäinen samantapainen tutkimus henkisen alan työttömyydestä, työttömiä ilmoitautui 3.537 eli runsaasti kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 1940.

Syyt henkisen työn tekijäin työttömyyden oloihin katsoen suhteelliseen vähäisyyteen kertomusvuoden aikana ovat kyllä jokseenkin helposti löydettävissä. Paitsi sitä, että puolustuslaitoksen palveluksessa vieläkin tarvitaan tavallista enemmän nuoria henkisen työn tekijöitäkin, sitovat näitä myös monenlaiset tilapäiset toimitukset ja kansliat, joita on etenkin kansanhuoltohallinnon mutta myös jälleenrakennustyöstä ja siirtoväen sijoittamisesta huolehtivilla aloilla toistaiseksi varsin runsaasti. Näin ollen on odotettavissa, että henkisen työn tekijäin työttömyyspulma tulee todella vaikeaksi vasta sitten, kun edellä mainitut tilapäiset työt loppuvat, mikäli talouselämä ei siihen mennessä ole jo jälleen päässyt uuteen vauhtiin.

Virastovaratoihin oli työttömistä henkisen työn tekijöistä syyskuun lopussa 1940 sijoitettuina 370 henkilöä. Sittemmin on töitä vielä laajennettu, niin että niissä lokakuun lopussa oli 434, marraskuun lopussa 506 ja joulukuun lopussa 552 henkilöä.

Sikäli on kuitenkin henkisen työn tekijäin asema kertomusvuoden aikana huonontunut, että kiinteän palkan saajien reaali-palkka ei ole noussut läheskään samassa suhteessa kuin elinkustannukset, joiden nousu vuoden 1939 alkupuoliskosta lähtien on ollut n. 40 %. Siten on se elinkannan aleneminen, josta jo on merkkejä havaittavissa ja joka ilmeisesti on läheisessä tulevaisuudessa välttämättömyys, suu- relle osalle henkisen työn tekijöitä jo muuttunut todelliseksi. Erityisesti on ylempiin palkkaluokkiin kuuluvien henkisen työn tekijäin reaali-palkka varsin huomattavasti alentunut. Tyydytyksellä on kumminkin merkittävä, että niin hyvin valtion ja suurempien kaupunkikuntien kuin useiden yksityisliikkeidenkin palveluksessa olevat alempipalkkaiset henkisen työn tekijät ovat saaneet kalliinajan korotuksia ja että myöskin valtion viran- ja toimenhaltijoille maksettavia lapsiavustuksia on tehostettu.

Valtion viran- ja toimenhaltijain kalliinajan lisäykset ovat kuluvan vuoden alusta 39.000 vuosipalkkaa nauttivia alaspäin 300 mk kuukaudessa ja 48.000 markan vuosipalkkaa nauttivia ylempänä mainittuun palkkaraajaan saakka 200 markkaa kuukaudessa. Lapsiavustukset ovat 2.100 markkaa vuodessa kustakin 16 vuotta nuoremasta lapsesta.

Kertomusvuoden aikana on pari henkisen työn tekijäin oloja käsitellyttä valtion komiteaa saanut työnsä asiallisesti katsoen päätökseen. Marraskuun 15 päivänä jätti virkamiesten neuvottelu-oikeutta käsitellyt komitea valtioneuvostolle mietintönsä ja siihen liittyvän lakiehdotuksen valtion viran- ja toimenhaltijain neuvottelu-oikeudesta. Niin ikään ns. keskiluokkakomitea, jonka työ on kohdistunut keskiluokan elinehtojen tutkimiseen ja siten koskenut myös henkisen työn tekijäin oloja, koska henkisen työn tekijät meillä yleensä kuuluvat keskiluokkaan, on saanut työnsä valmiiksi, vaikka komitean mietinnön lopulliseen muotoon saattaminen on siirtynyt tämän vuoden puolelle.

Henkisen Työn Yhtymä on toiminnassaan kertomusvuoden aikana noudattanut niitä suuntaviivoja, jotka Yhtymän lisätty hallitus 16. 3. 1939 pitämässään kokouksessa hyväksyi toistaiseksi noudatettaviksi. Yhtymän lehteä on kertomusvuoden aikana ilmestynyt vain 5 numeroa, koska sodan kestäessä lehteä ei julkaistu.

Yhtymä on kutsuttu osallistumaan kansanhuoltoministeriön asettamaan ns. yhteishyvän valiokuntaan, jossa Yhtymää on edustanut Yhtymän sihteeri. Yhtymä on myöskin osallistunut kertomusvuoden aikana vireille

3

pannun ja kuluvan vuoden alussa toimeenpannun Väestöliiton perustamisvaiheisiin. Yhtymän puheenjohtaja ja sihteeri ovat myös edelleen olleet mukana Palkansaajain Suurkeräyksen toimikunnassa ja viimeksimainittu liiksäksi toimikunnan työvaliokunnassa.

2. Yhtymän jäsenet.

Yhtymään ovat vuonna 1940 kuuluneet jäseninä seuraavat järjestöt seuraavin jäsenmäärin:

Helsingin Toimistovirkallijat	330 jäsentä
Suomen Kunnallisvirkamiesyhdistysten Keskusliitto	1588 »
Suomen Musiikinopettajien Liitto ..	321 »
Suomen Muusikeriliitto	185 »
Suomen Näyttelijäliitto	1000 »
Suomen Rakennusmestariiliitto ..	410 »
Suomen Sanomalehtimiesten Liitto	640 »
Suomen Teollisuusteknikkojen Liitto	554 »
Suomen Teollisuusvirkailijain Liitto	3250 »
Suomen Yksityiskoulunopettajain Yhdistys	750 »
Suomen Valtionoppikoulujen Opettajaliitto	600 »
Säveltäjäin Tekijäoikeustoimisto ..	54 »
Teosto	
Yhteensä	9682 jäsentä

Vuoden päättyessä Yhtymässä siis oli 13 jäsenjärjestöä ja niissä yhteensä 9682 jäsentä. Yhtymään on edelleen kuulunut myös eräitä henkilöjäseniä. Jäsenmaksu on kertomusvuonnakin edelleen ollut 2 mk kutakin jäsenjärjestön maksavaa jäsentä kohden. Jäsenjärjestöille on entiseen tapaan lähetetty ilman eri maksua artikkeleita ja selostuksia käytettäväksi näiden lehdissä.

3. Hallitus ja kokoukset.

Yhtymän hallitukseen ovat kysymyksessä olevana vuonna kuuluneet:

a) Varsinaisina jäseninä:

Esittelijäneuvos Niilo A. Mannio, puheenjohtajana.

Lehtori Aleksi A. Ilmonen, varapuheenjohtajana.

Tohtori U. U. Seppä.

Ylikirjastonhoitaja, filtri Lauri O. Th. Tudeer.

Teknikko T. Viitanen.

Johtaja Heikki Koivula.

Varatuomari Ilmari Nordberg.

b) Varajäseninä:

Näyttelijä, rva Hilja Jorma.

Ylitarkkailija Yrjö Tamminen.

Ekonoomi Martti Sorvari.

Erovuorossa olivat hallituksen varsinaiset jäsenet esittelijäneuvos Niilo A. Mannio ja varatuomari Ilmari Nordberg, jotka vuosikokous valitsi uudelleen.

Hallituksella on vuoden kuluessa ollut kuusi kokousta, jotka pidettiin 23/2, 3/4, 24/5, 29/5, 1/10 ja 29/10.

Lisättyyn hallitukseen ovat hallituksen jäsenten lisäksi jäsenjärjestöt saaneet kukin valita yhden edustajan. Lisätty hallitus ei kertomusvuoden aikana ole ollut koolla.

Yhtymän vuosikokous pidettiin Suomen Virkamiesyhdistysten Keskusliiton huoneistossa Helsingissä huhtikuun 20 päivänä ja siinä käsiteltiin sääntöjen määräämät asiat.

4. Toimihenkilöt ja kanslia.

Yhtymän sihteerinä ja taloudenhoitajana on edelleen toiminut filkand. Iisakki Laati ja Yhtymän kanslia on sijainnut Satamakadun 5:nnessä. Yhtymä on vuokrannut sihteeriltä yhden huoneen kansliahuoneeksi, jossa samalla säilytetään Yhtymän arkistoa ja kirjastoa. Sodan aikana ei Yhtymällä ollut palveluksessaan kanslia-apulaisita, mutta kun sodan jälkeen säännöllinen työ taas pantiin käyntiin, otettiin Yhtymälle jälleen myös kanslia-apulainen. Tässä toimessa on huhtikuun 15 päivästä alkaen ollut ekonoomi, rouva Anna-Liisa Salomaa.

5. Yhteistoiminta muiden kotimaisten henkisen työntekijäin järjestöjen kanssa.

Sodan aikana Yhtymä ryhtyi yhdessä Liikevirkailijain Keskusvaliokunnan kanssa toimiin skandinaavisen virkamieslähetystön kutsumiseksi maamme tutustumaan sodanaikaisiin olosuhteisiin täällä siinä mielessä, että näin saatuja silminnäkijäin kokemuksia voitaisiin käyttää hyväksi avustusta Skandinaviasta Suomeen toimitettaessa. Helmikuun 25 päivänä tohtori C. O. Frietsch esitti edellä mainittujen kahden keskusjärjestön kutsun Tukholmassa Ruotsin virkailijajärjestöjen keskusliitolle, Dacolle ja sen välityksellä muille suuremmille virkamiesyhdistymille Skandinaviassa. Ehdotus johti käytännölliseen tulokseen siten, että maaliskuun 12 päivänä saapui Turkuun skandinaavinen lähetystö, jossa

4

Dacoe edustivat sen varapuheenjohtaja Adamsson sekä sihteeri Malmström, Virkamiesten Keskusjärjestöä, Ruotsin Valtionvirkamieslautakuntaa sekä Ruotsin Liikennevirkailijoiden Liittoa edusti TCO:n sihteeri, aktuaari Filip Anger ja Valtionvirkamieslautakunnan varapuheenjohtaja, eversti-luutnantti Herman Sundin. Tanskan ja Norjan valtion virkamiesten järjestöjä tulivat edustamaan insinööri J. A. Thorvang Kööpenhaminasta ja liikenne-tarkastaja Adolf Bech Oslost.

Tämän retkikunnan matkasta on Henkisen Työn kertomusvuoden ensimmäisessä numerossa C. Gösta Malmströmin yksityiskohtainen selonteko.

Kun rauha solmittiin retkikunnan vielä Suomessa ollessa, ei sen matkasta ollut välttömästi aivan sellaisia tuloksia kuin siitä oli odotettu.

Yhtymä on myöskin yhdessä eräiden muiden henkisen työn tekijäin keskusjärjestöjen kanssa perustanut henkisen työn tekijäin työttömyysasiain keskusvaliokunnan. Siinä ovat mukana: paitsi Henkisen Työn Yhtymä, Liikevirkailijain Keskusvaliokunta ja Henkisen alan työntekijät ry. Valiokuntaan kuuluvat Henkisen Työn Yhtymän edustajina Yhtymän sihteeri ja rouva Hilja Jorma sekä heidän varamiehenään rakennusmestari A. Linnamäe, Liikevirkailijain Keskusvaliokunnan edustajina johtajat T. Nikulainen ja M. Ekebom, varamiehenään maisteri R. Liukkonen ja tohtori C. O. Frietsch ja Henkisen alan työntekijät ry:n edustajina maisteri E. K. Kivekäs ja hra Rasinmäki.

Keskusvaliokunnan puheenjohtajaksi on valittu Yhtymän sihteeri maisteri Laati ja sihteeriksi maisteri Kivekäs. Valiokunta on jo ryhtynyt eräisiin toimenpiteisiin henkisen työn tekijäin työttömyyden helpottamiseksi.

Yhtymän yhdessä Liikevirkailijain Keskusvaliokunnan kanssa vuonna 1939 asettamaa verotusasiain valiokuntaa ei, verotusoloissa sodan johdosta syntyneiden poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, ole katsottu olevan syytä kertomusvuoden aikana kutsua koolle.

6. Yhtymän valtiovalan toimeksiantamasta suorittamat tehtävät.

Kertomusvuoden aikana Yhtymä on sosiaaliministeriölle antanut pyydetyn lausunnon henkisen työn tekijäin työttömyyshuoltoa järjestämään asetetun toimikunnan mietinnöstä sekä ehdotuksesta laiksi huoneenvuokrasääntelystä lapsiperheiden asumismahdollisuuksien turvaamiseksi.

7. Ulkomaiset suhteet.

Paitsi suhteita Skandinaviaan, joista edellä jo on ollut puhetta, ei kertomusvuoden aikana ole voitu sodan vuoksi ylläpitää säännöllistä yhteyttä Keski-Euroopan maihin eikä niin ollen myöskään Henkisen työn tekijäin kansainväliseen liittoon.

8. Talous.

Henkisen Työn Yhtymän tiliasema joulukuun 31 p:nä 1940.

Varat:

Rahaa kassassa	1.757: 15
Shekkitilillä	3.351: 80
Säästötileillä	184.818: 97
Tilisaatavia	10.360: —
Arvopapereita	92.400: —
Kalustoa	1: —
	<u>292.688: 92</u>

Velat:

Pääoma	<u>292.688: 92</u>
--------------	--------------------

Menot:

Kulunkeja	43.589: 90
Saatavain poistoa	1.476: —
Kurssitappio arvopapereista	7.600: —
Kaluston poisto	470: —
	<u>53.135: 90</u>

Tulot:

Vuosimaksuja	18.988: —
Korkoja	9.354: 89
Kurssivoitto arvopapereista	3.570: —
Pääomanvähennys vuonna 1940	21.223: 01
	<u>53.135: 90</u>

Yhtymän varojen sijoittamista reaaliarvoja edustaviin arvopapereihin on kertomusvuoden aikanakin edelleen jossain määrin jatkettu hankkimalla eräs määrä Suomalaisia Arvopapereita Oy:n osuuksia.

9. Hallituksen erovuoroiset jäsenet.

Yhtymän hallituksesta ovat vuodelta 1940 erovuorossa varsinaiset jäsenet filtri, lehtori U. U. Seppä ja filtri, ylikirjastonhoitaja Lauri O. Th. Tudeer. Lisäksi on hallitukseen valittava uusi jäsen äskettäin kuolleen varatuomari Ilmari Nordbergin sijaan.

Helsingissä helmikuun 25 p:nä 1941.
Niilo A. Mannio.